

Patron

ROČNÍK 17

2/2006

**INFORMACE PŘÁTEL
DROBNÝCH PAMÁTEK
JIZERSKÝCH HOR**

Za pomníčky

- Oblast Josefův Důl-Smědavská hora

Výlet se koná v sobotu 24. června 2006 a trasa je Josefův Důl, přehrada, tabulka Věry Splítkové, obrázek svatého Huberta, Jägerův pomník, smrt Hanse Simona, Bílá smrt v sedle Holubníku, Hüterův kříž, Emilova věž, dvojviklan, Richterův kříž, Preisslerův kříž, Schmidt-Gustlův kříž, Augstenův pomník, kříž Aničky Richterové, Bílý Potok. Chůze asi 22 kilometrů, odjezd z Liberce v 7:15 hod., z Jablonce n. Nisou v 7:45 hod., z Tanvaldu v 7:45 hodin. Velmi náročné!!

Výpravu povede Jiří Šourek.

Pomníky májových událostí

Výlet se koná v neděli 9. července 2006 a trasa je Velké Hamry, Hamrská, pomníky májových událostí pod Muchovem, Tanvald. Chůze asi 4 kilometry, odjezd vlakem z Liberce do Velkých Hamrů v 13:15 hodin.

Výpravu povede Jiří Šourek.

Za pomníčky Jizerských hor

Výlet se koná v sobotu 2. září 2006 a trasa je Bedřichov, bedřichovský rybník, Klogertův kámen, Lichtenekerův kříž, Melzerův pomník, přehrada na Černé Nise, Stammelův kříž, kříž Dagmar Spinové, Johného pomník, Gregorův kříž, Šamalův pomník, Nová Louka, Blatný rybník, Kristiánov, Jägerův pomník, Rozmezí, Čihadla, Pařízkův kříž, Uhlířský vrch, u plechového Pánaboha, Mariánskohorské boudy, Josefův Důl. Chůze asi 23 kilometrů, odjezd autobusem z Liberce v 8:00 hodin, z Jablonce nad Nisou v 7:45 hodin.

Výpravu povede Jiří Šourek.

Zapomenutý Liberec

Výprava se koná ve čtvrtek 7. září 2006. V Liberci se nacházela řada památek na slavné rodáky, zasloužilé občany a významné návštěvy, o kterých asi víte z literatury, ale možná jste již zapomněli, kde se která památka nachází. Chůze asi 6 kilometrů, sraz všech účastníků ve 13:00 hodin u kina Lípa.

Skutečný první apríl

Na nádraží v Dolánkách se nás sešlo jedenáct. Nejvíce účastníků (devět) přijelo vlakem od Liberce. Kolem Dlaskova statku, rozvodněného Vazoveckého potoka a Jizery, jdeme obráceným směrem než bylo v původním plánu. Chtěli jsme si uchovat suché boty co možná nejdéle, a hospoda „u zrcadlové kozy“ je stejně v rekonstrukci, tudíž zavřená tak jako tak.

Vše šlo dobře, až na dohled té zavřené hospody. Jezero na silnici nás zahnal do svahu nad údolím. Nakonec jsme tam měli stejně namířeno.

Vyšli jsme na silnici do Rohlin, prošli posledním okrajem Záholic, a začínáme svoji pouť skalami. Obcházíme uctivě první skálu s názvem „Janovec“. Prvovýstup zde udělal legendární Joska Smítko v r. 1941, to jen tak mimochodem. Další defilé roztodivných skalních bran a proděravělých skal.

Modrá obloha, a slunce protivně pere přímo proti nám. Ty sluneční brýle nám budou chybět. Ostrůvky sněhu se mění v plochy, kterým se už nedá vyhnout. Mnohem horší to je na červeně značené cestě, která je samý led. Lépe se jde vedle cesty, a tak se dostáváme na Zděččinu vyhlídku.

Fantastická podívaná do meandrů Jizery, které jsou vyplněny mlhou a všechno kolem ozářeno sluncem. Než jsme posvětili, zmizela i ta mlha. Takový den nikdo z nás nečekal!

Skála „Děřavec“ je nedaleko přes údolí. Je však rychlejší to údolí obejít a tak jsme za deset minut na konci sousedního hřebene. Pod známou lezeckou skálou jsme si prohlédli dobře utajené campy. Udělali jsme několik exklusivních snímků vrcholové dvojbrány a jdeme dál. Ujasnili jsme si, odkud pokud jsou Betlémské, a kde začínají Klokočské skály. Hluboko pod námi je údolí, zaříznuté do nitra pískovcové plošiny. Bývala zde pískovna „Pávníčky“. Dnes zde před každou sezónou trénují adepti horolezeckých oddílů chytání pádů, na hladké čelní stěně závěru údolí.

Ve vysokém borovém lese, pozorujeme hluboké jámy různých velikostí. Jsou to pseudozávrtky podobné závrtům ve vápencovém krasu. Nyní se raději držíme značené cesty, neboť i zde je dost zajímavostí. Odloučené skalní věže od souvislé stěny čítankové kuesty, které čeká zřícení, pokračující od třetihor. Stopy nedávných rovnání brusů na skalách, které zde zanechali různí řemeslníci. Starou svážnou cestou, kterou prý jezdili i koňské povozy, dnes dolů nesejdeme. Je to spíše pro horolezce. Sestupujeme klasicky značenými „Průchody“.

Prohlížíme si záznamy pravidelného návštěvníka, který si od roku 1922 vrýval rok své návštěvy až do roku 1968. Fotografovala se stará kupecká značka s letopočtem 1713 a iniciály IS WW. Zajímavý byl i vytesaný výklenek pro svaté sošky.

Minuli jsme právě otevíranou hospodu, a šli po silnici ke kapličce M. J. Husa vytesané do skály k pětistému výročí.

Prošli jsme Klokočím, ale na jeho konci nás doslova vtáhla hospoda v hasičárně. Měli krom piv i dobrou dršťkovou. Venku se opravdu dělalo hrozné vedro.

Po občerstvení se nám šlo mnohem lépe pod Rotštejn. Prohlédli jsme si starou kovárnu vytesanou ve velkém balvanu. Obešli sv. Jana Nepomuckého v podezdívce vedlejšího stavení, a jdeme dál. Hrad, stále dobře zavřený, jsme si prohlédli zvenčí a nastupujeme cestu zpět. U fotogenické skály „Džbán“, kde má svůj pruvýstup i R.Kauschka, se spouštíme do Zeleného údolí, kudy ještě po válce vedla modře značená turistická cesta. Její název „Trakalova stezka“, je dosud vyryt u cesty, i s obrysem Trosek a čtyřlístku.

O kousek níž je velký nakloněný balvan, do něhož je v nejnižší části vytesáno schodiště, a na boku, mechem zarostlý nápis: Alenčina skála. Zbytky kovového zábradlí na vrcholu jsme ani nehledali. Sněhu v této části Klokočských skal je na začátek dubna neuvěřitelné množství. Také se zde znatelně ochladilo. Nad sněhem se válí opar, jak ten sníh přímo sublimuje. Všem je záhadou, proč je ta vyhlídka na dně údolí, ale zřejmě to zde dříve vypadalo jinak.

V pravý čas odbočujeme vlevo, vzhůru k pomníčku zastřeleného jelena. Vysoko položené mělké údolí má ještě několik dalších zajímavostí. Mnoho dutin na obou stranách. Za pozornost stojí patrová dutina, označená jako META MENARDI. Je zde i kresba invalidního pavouka, kterému chybí pár nožiček. Na protější straně, je nenápadný otvor vchodu do chodby procházející celým hřebenem.

Na levé straně chodby je výklenek vyzdobený jako oltář, kde trampové tajně uctívali zakladatele skautingu v čechách A. B. Svojsíka. Kvůli batohům jsme vzdali proplazení a celý hřeben jsme obešli. Sešli jsme do údolí. Protože zde bylo dost mokro, a předpokládali jsme, že pod nedalekou studánkou bude vody ještě víc. Značenou cestou v druhém údolí asi neprojdeme, vydali jsme se tedy vzhůru. Kolem jeskyňky s vchodem ve tvaru erbu, až na hřeben. Nebylo to snadné, ale už jsme nad Postojnou. Je to největší jeskyně Českého Ráje v pískovcích. Říká se jí také Amerika. Proti jejímu vchodu, na opačné straně údolí, je velký relief Husovy hlavy s nápisem: HUSUV DŮM. Za války ji tesal tajně liberecký sochař Žalud. Do suché jeskyně za reliefem jsme se šli podívat, ale do Postojné byl vstup zaplaven vodou. Hlavně nás už honil čas a ještě jsme toho měli dost před sebou.

Přehoupli jsme se přes hřeben do údolí s trampskými svatyněmi přírodě, zvanými indiánskými pohřebišti. Jen jsme si o nich popovídali a jdeme na nejobtížnější úsek naší cesty. Lámačku kostí jsme sice obešli, ale dál jsme si museli natahnout lano, abychom se dostali ke „stracenému cempu“. Tak to je napsáno u obydlí jakéhosi nezaměstnaného tuláka, které si zde před válkou vytesal do skály i s oknem.

Ochránáři zde zajistili průchod po žebříku a schodech. Protože byl místy ještě led, trval nám sestup déle než jsme předpokládali.

Sešli jsme se na dně rokle u mohyly Wounded Knee. V osmdesátých letech ji zde z donesených kamenů postavili členové osady Island, na paměť vyvraždění indiánů 29. 12. 1890 Čas nás tlačil, proto jsme se přehoupli přes poslední údolí

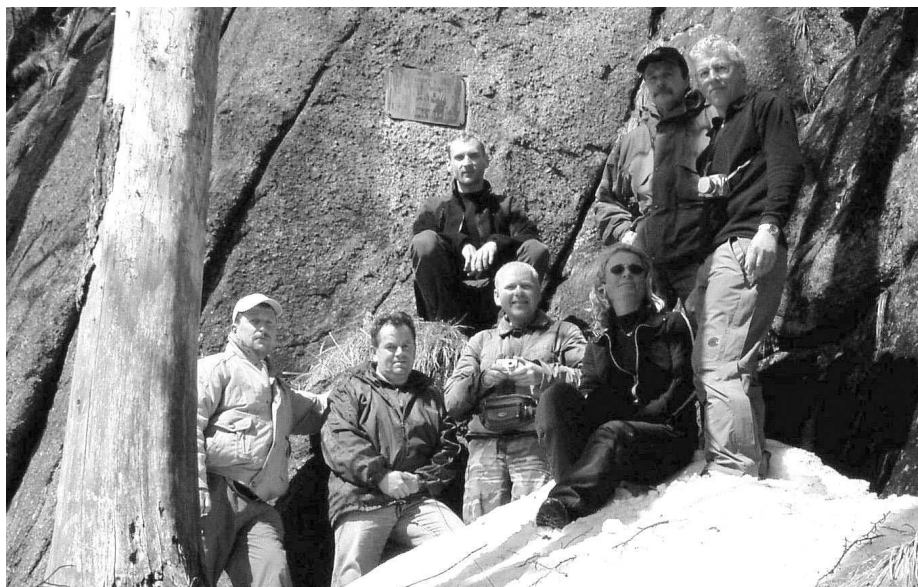
a vystoupili strmým kaňonem ke starému campu Veselá Kopa. Při závěrečném výstupu na cestu začalo pršet. Než jsme vytáhli pláštěnky, už přímo lilo. Spěchali jsme do Rozumova a zde se náhle vyjasnilo, jako když mávne kouzelným proutkem. Odbočili jsme naposledy za stavení k lesu, abychom se podívali na schody sestupující k obecní studni z roku 1933. Je to dnes zapomenutá a nepoužívaná důkladná stavba.

Dalším cílem už byl jenom vlak, který jel každému jinak, odjinud a jindy. Tak jsme se za Záholicemi začali loučit a různě spěchat. Obzor se úžasně vyčistil a naráz se otevřel rozhled od Kopaniny, přes Ještěd, Bezděz, Valdštejn, Trosky a Kozákov. Ještě několikrát jsme vytahovali pláštěnku, ale domů se dostali všichni suší, až na ty boty!

Dopsáno 1. 4. 2006, J. Kuna

Malá slavnost v horách

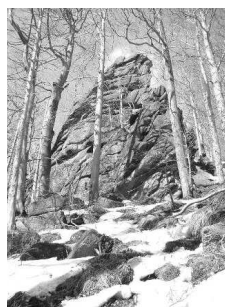
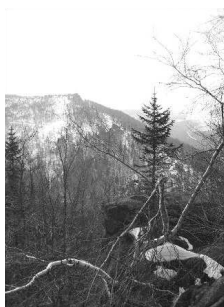
Na velikonoční sobotu 15. dubna 2006 uspořádal spolek Patron pro svoje členy a příznivce malou vzpomínkovou lesní slavnost u pamětní tabulky Emila Nováka na Věži Grálu. Výpravy se zúčastnilo celkem 9 příznivců jizerskohorských pamětihodností, jmenovitě Jiří Pavelka, Leoš Mach, Jiří Šourek, Jan Valenta, Jaroslav Haufer, manželé Prescherovi ze SRN a manželé z Bílého Potoka.

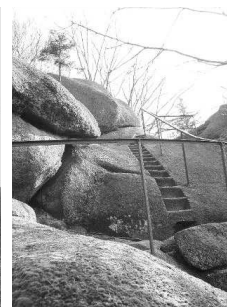
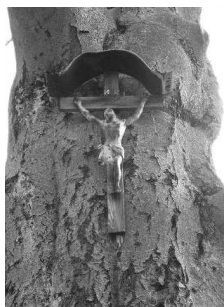
Ráno jsme vyšli od nádraží v Bílém Potoce po bývalé zeleně značené cestě kolem rybníků a vystoupali k pomníku řezníka Hermanna (obrázek č. 1). Následovala cesta okolo Hubertovy boudy ke Křížovému buku (2). Poté následoval sestup ke

Kočíím skalám (3) s krátkou vyhlídkou do kraje. Poté jsme pokračovali mírným stoupáním k Buku Anděla Strážného (4). Na cestě podél Pramene hraběnky Marie (5) již bylo hodně sněhu až k Tišině, odkud byl pěkný výhled na protější Paličník (6). Pak jsme sestupovali cestou necestou k Věži Grálu /8/, k pamětní desce Emila Nováka (7), kde jsme si připomenuli výročí jeho tragického skonu. Na skále pod tabulkou jsme zapálili několik svíček. Pak jsme prohlíželi zbytky havarovaného letadla (9), které se jenom malý kousek odtud za války zřítilo. Na jižní straně, nad břehem Hájeneho potoka, bylo již zřetelně méně sněhu, ale po výstupu ke Kratzerově obrázku (10) jsme se ještě pořádně bořili. V Bártlově boudě jsme se posilnili dobrým jelením gulášem a pak už přišel čas vrátit se na nádraží a rozloučit se. Počasí nám přálo, výlet se dobře vydařil.

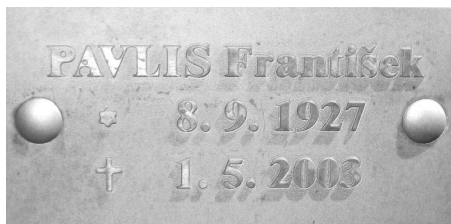
Pro Patron sepsal a nafotil: Jiří Šourek, společné foto: Jaroslav Haufer

**Velikonoční pozdrav
od spolku Patron
z výletu k pamětní tabulce
Emila Nováka**

Zdařilý první máj ...

u Jizerského kostelíka“. Další zastavení je s vytesanými iniciály a letopočtem. Odvážlivci vylézají na vrchol skály, fotografuje se a jdeme dál. Ve stoupání se vpravo od cesty objevuje lovecká chata pod Poledníkem - část výpravy ji navštěvuje - část čeká na cestě. Pokračujeme ve zdolávání strmého stoupání a pak odbočujeme vlevo k pomníčku Langeho smrti pod Poledníkem. Krátký odpočinek, povídáme si o sebevraždě Josefa Langeho a po chvíli dosahujeme vrcholu Poledníku, kde se dáváme vpravo - na skálu s letopočtem 1890, který jsem před lety objevil.

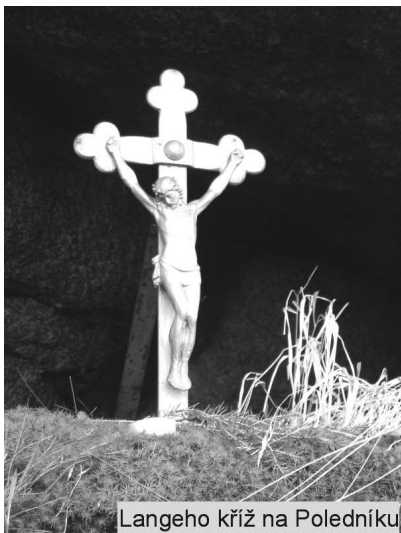
To by s námi nesměl být Jirka Pavelka, aby něco „neobjevil“. Cvičně poodkryje drny vedle letopočtu a ... neuvěřitelné: Pod drnem se objevuje nějaký obrazec vytesaný do skály, o kterém jsme zatím neměli ani tušení. Má podobu trojúhelníka s vrcholem zaobleným, spíše to vypadá jako „zvon“. Snad hraniční znamení či značka ze zaměřování katastru roku 1843!?

Znak na Poledníku

Sešlo se nás v sedle Hemrichu 1. 5. 2006 v 8:45 celkem dvacet. Dvacet lidí, členů spolku Patron i jeho příznivců, kteří se vydali za pěkného jarního dne s cílem vzpomenout na našeho kamaráda a kolegu - Františka Pavlise.

Cesta vede vzhůru na vrchol Poledníku a první zastávka je „Křížek

Langeho kříž na Poledníku

Kdo ví - uvidíme.

Nu, pojďme dál ať se přiblížíme k cíli dnešní cesty: ke kříži věnovanému smrti Františka Pavlise. Cestou dolů po svahu ještě navštěvujeme starou loveckou chatu, kterou i František měl velice rád.

Od chaty se orientujeme každý po svém - a jsme na místě. Tady zemřel 1. 5. 2003 František Pavlis, náš kamarád, přítel a kolega. Kdo jste jej znali - vzpomeňte s námi.

Nemohu se nezmínit o události z dnešní výpravy - řekněme z jiného soudku: Jak tak sedíme a vzpomínáme na Františka, prohodí kdosi: „A kde je vůbec náš vedoucí výpravy? No jo, vždyť my nějak zapomněli, že nám jeden účastník chybí! No to snad ne - všichni si vzpomeneme na 1. 5. 2003 - také nám jeden chyběl ... takže kdo ho viděl naposledy? Ještě, že máme mobilní telefony - volám a bezva - ozval se! Domlouváme se kde se nachází - je u potoka - to je dobře, popisuji mu místo kde jsme, (bohužel později zjišťuji, že byl u jiného potoka než jsem měl na mysli). Kolega zatím stále nikde - dva naši lidé jej vyražejí hledat a jedna z nás jde k lovecké chatě, že tam počká co kdyby se k ní zbloudilec vrátil.

Pavlisův kříž pod Poledníkem

Viničná cesta.

Nuže zkrátím to: „Pátračka je úspěšná, zbloudilce našli a ve zdraví přivedli. Jenomže - jenomže teď nám zase chybí paní, která na něho šla čekat k lovecké chatě! Naštěstí se našel obětavec jenž se za ní do strmého kopce vydal - a konečně jsme všichni pohromadě! Návrh, abychom se chytli provazu se smyčkami sice neprošel, ale nějak se přeci jen více hlídáme.

Tak od kříže Františka Pavlise se dáváme dolů, nacházíme bývalou

(nyní již značně zarostlou a zpustlou) svážnici a scházíme dolů k Viničné cestě.

Tady se část lidí vydává na Mlaka ke kříži Kursk a k pomníčku „Saša“, ostatní jdou pomalu po Viničné na Hemrich.

Na parkovišti „U kozy“ se loučíme a shodujeme se, že to byla skutečně pěkná akce - a když ne dříve - tak za rok zase tady!

Celé dnešní putování bulo zasazeno do čerstvé jarní zeleně buků - jaro je konečně tady!

Text a foto: Herbert Endler

**V sobotu 27. 5. 2006 za nepříliš příznivého počasí,
vyrazili jen tři Zálesáci vlakem do Harrachova.**

ZA STARÝMI HRANIČNÍMI KAMENY

Hranice tehdy, do roku 1958 vedla jinak, ale aby České Dráhy mohly používat trať a nádraží v osadě Tkáče (německy Strickerhäuser), byla vyměněna část území s Polskem. Staré kameny, s třímístným číslováním vyvráceny, rozbity a zahrabány. Nová hranice byla vyznačena od železničního jizerského mostu, přes tunel a dál podle trati. Ze zatáčky, kde se trať obrací k jihu, odbočila hranice vzhůru ke staré celní silnici, které se jen dotkla a ve stejném směru klesala nad Harrachov k potůčku „Zlatá Růče“. Nad tratí před nákladovým nádražím „Neuwelt“, se spojila se starou hranicí. Dosud tam leží opracovaný patník s hrubě odlámaným spodkem, který měl přijít do země. (Pod současným patníkem 51/14)

Ale vraťme se k našemu hledání. Od vlaku jsme šli po zeleně značené cestě vedle kolejí, ale ne k hraničnímu přechodu, ale dál před podchod tratě. V dohledu mostu jsme už dolů nescházeli, ale odbočili vlevo vzhůru pěšinou azimutem 10 stupňů, a 90 metrů od křižovatky. Cesta nám z azimutu utekla do leva a my hledali ve smrkovém lese plném jam a kamenů ten pravý. Nebýt „mužika“ sestaveného z kamenů 3 metry vedle, nenašli bychom ho. Kámen s číslem 224 byl přikryt padlým huňatým smrkem. Od něho další azimut 25 stupňů a na vzdálenost 90ti metrů. Našli jsme jej perfektně asi 15 metrů před další souběžnou cestou k hranici. Měl číslo 223, ležel a na nejmenší straně měl vytesán křížek.

Další kameny jsme dosud nenašli, až číslo 220 v blízkosti spadlého posedu 250metrů od předchozího přímo na sever.

Pro úplnost jsme došli až ke stávající hranici a po ní ke kolejím. Odskočili jsme si ještě vyfotografovat ležící návěstidlo s barevným ramenem, táhly „kladkami“ a pákami. Málem jsme jej nenašli. Tak pro podruhé: „pod tratí u kilometrovníku 40,0 skoro na nádraží Nový Svět“. Ten druhý semafor za nádražím pod náspem, není tak zachovalý. Vracíme se po kolejích do vlasti celý kilometr. (Nádraží Harrachov má 39,0 km)

Kuba podcenil počasí a obutí a tak opouští naši skupinku a prchá na vlak. Pokračujeme po zelené značce kolem hotelu „Elizabet“, mezi golfovými greeny a vyprávíme si o historii tohoto místa. Joe má nejzajímavější vzpomínky na první návštěvu nově otevřených Mýtin v roce 1959, když sem přišel z Kořenova po kolejích. Vytlučená okna, vyvrácené dveře, hnoje i v patrech po ustájených ovcích, rozházený nábytek po neudržovaných loukách a již tehdy byl most před nádražím prolomený. Cestou nad Mýtem pozorně hledáme hraniční znamení. Jsou však dobře zlikvidována. Jen v příkrém úseku cesty, kde se ukáže v dohledu Mýto je vpravo, a potom i vlevo na kameni vytesaný křížek. Jsou však příliš blízko u sebe a hranice by měla být víc vlevo.

Před vyústěním cesty na silnici se zastavujeme u malého pískovcového pomníčku OLDOVI 10.8.1971

Tehdy zde byla nalezena mrtvola v zaparkovaném autě Škoda MB 1000. Pro mouchy na sklech, nebylo vidět rozkládající se tělo uvnitř, které už vytékalo ven. Br a ještě jeden BR.

Kolem lanového centra jdeme až k soutoku Jizery s Mumlavou, ale marně se (pokolikáté už) pokoušíme najít jistě důležitý bod starých hranic. NIC.

Proti proudu řeky Jizery nacházíme jen malé křížky vytesané na pobřežních balvanech. Jdeme stále po levém břehu řeky a 50 metrů nad úroveň oplocení lanového centra nacházíme kámen s basreliefem napůl vystupujícího patníčku s písmenem P z přepsaného D. Nezbytné foto a dál se nám po břehu jít nechce. Je tam nejhustší porost a déšť také houstne. Mokří přecházíme lávku se zeleně značenou cestou a po staré silnici míříme ke CUTISINU.

U zahrádky před prvním z domků si někdo nabarvil jako doopravdy hraniční patníček se zdobným CS, ale pořadové číslo je vytlučeno. Zátíší doplňuje stožár s českou vlajkou. Je zvlhle splihlá jako my a tak jdeme na vlak.

U nového silničního mostu prohlédneme Trískův pomníček a napadá nás odskočit si ke skále s jednookou lebkou, nad autobusovou zastávkou naproti. Je tu však všechno mokré, moc se nám do mlází nechce.

Jdeme dál do Martinského údolí a opravený kříž nedaleko hospody s textem „Dokonáno jest“, připomíná nález při kopání základů protějšího domu č. p. 605. Tehdy tam našli mohutnou kostru poustevníka Martina, který zde, podle pověsti žil. Kostí pak uložili právě pod tento kříž a obec Polubný si vybrala do svého znaku a pečeti, obra s kyjem.

V poledne jsme u vlaku a za 20 minut v Tanvaldě. Ušli jsme tak asi 8 km, s cestou na vlak a od vlaku 10 km.

Památky v okolí Hodkovic nad Mohelkou

Sv. Jan Nepomucký u kostela. Socha stojí naproti farní budově. Sochu nechal postavit hodkovický farář Ferdinand Knobloch v roce 1733. Na podstavci je následující nápis:

STATUA ISTA HONORI & VENERATIONI DIVI IOANNIS CONFESSORIS
VIRGINIS MARTYRIS ERECTA A FERDINANDO KNOBLOCH p.t. CURATO
LIBENA VENSÍ.

Volně přeloženo: tuto sochu dal postavit na počest a k uctívání sv. Jana, vyznavače a mučedníka, Ferdinand Knobloch, hodkovický duchovní správce. Později zde byly pohřbeny do hromadného hrobu oběti velkého hladomoru, které se nevešly na starý hřbitov. Tento hřbitov byl zrušen v roce 1849 a zbylo po něm dvanáct náhrobků při kostelní zdi. Ve vědomí lidí, ale i v literatuře přezívá příjmení jednoho z majitelů, dnes zapomenutých náhrobků. Nápis ještě čitelný oznamuje, že tu odpočívá magistr chirurgie August Georg Khittel se svou manželkou

Annou Duchkovou. Proslulý hodkovický chirurg a vyhlášený porodník, absolvent pražské Karlo-Ferdinandovy university, žil v letech 1748-1841. Byl výborným lékařem, ale nikdy nedosáhl věhlasu svého otce, „jizerskohorského Fausta“ Jana Josefa Antonína Eleazara Khittela, který se svému ranhojičskému a léčitelskému umění naučil z rodinné tradice, pěstované od konce třicetileté války v Šumburku, dnes nazývaném Krásná. Sv. Jan Nepomucký u Mohelky, stojí v dolní části města, kdysi zvané Dolánky. Původně stával asi o 100 metrů dál u mostu přes Mohelku v Sedmidomcích. Tato část města musela ustoupit výstavbě rychlostní komunikace. Proto se sv. Jan dvakrát stěhoval. Nejprve na pozemek domu č.p. 392 vedle staré silnice z Hodkovic na Prahu. Zde stál přes dvacet let. Při dalším rozšiřování rychlostní komunikace se toto místo stalo opět nevhodné. Proto se sv. Jan stěhoval podruhé. Socha byla zrestaurována a umístěna na dnešní místo u Mohelky. Je to práce lidového sochaře, pravděpodobně ze začátku 19. století.

V červenci 2003 byl originál sochy odcizen. Dnes je na podstavci kopie originálu.

Pro Patron sepsal: Zdeněk Buriánek

Albert Traupe

Albert Traupe se narodil 5. 6. 1860 a zemřel 21. 10. 1937. Do svého důchodu byl ředitelem mlékárny v obci Mertschütz u Liegnitzu. Poté bydlel se svou ženou v Hirschbergu (Jelení Hoře). Přes svoje srdeční onemocnění velmi rád putoval horami, 3 dny před svou smrtí navštívil Sněžku. Při putování k Ludvíkově boudě dostal srdeční záchvat a přivolaný lékař z Flinsbergu mohl konstatovat pouze jeho smrt. Pohřben byl v jeho rodném místě Mertschütz, kde potom pobývala i jeho žena. V roce 1941 nechala asi 1,5 km za Ludvíkovou boudou ve směru Sklářská Poreba, na levé straně Sudetské silnice, postavit kříž z dubového dřeva, který je tam dodnes. Rovněž jeho hrob u hřbitovni zdi v jeho rodném Mertschütz je dones zachovalý.

Tyto údaje získal pan Günther Möhwald ze Žitavy od jizerskohorského spisovatele a badatele Gerharda Krause z Aachenu.

Pro Patron přeložil: Dietmar Lauer

Paul Hirt

Již před delší dobou zde vyšel článek o Velké Jizeře, kde jsem mimo jiné popisoval událost, při které byl zastřelen sovětským vojákem hostinský Paul Hirt. V současné době se snaží polští obyvatelé Velké Jizery a nedalekého Karlova zpracovat události od konce II. světové války v květnu 1945 až do vyhnání německého obyvatelstva. Velmi se tímto tématem zabývá také polský redaktor časopisu „Przegląd Lubański“ Janusz Skowroński. Napsal třístránkový článek ve

zmíněném listu a onu událost z 11. 5. 1945 tam popisuje. V loňském roce byl na místě této tragické příhody postaven březový kříž. Letos 14. 10. 2005 byla do velkého žulového kamene z jizerskohorského lesa zasazena mramorová pamětní deska, kterou věnoval kameník Józef Zwierzak ze Zareby. Dalším účastníkem tohoto aktu byl můj přítel Günther Möhwald ze Žitavy, který se na Velké Jizeře narodil. V současné době je tedy již více svědků na tuto osamocenou vesnici a její poválečnou historii. Kromě již zmíněné pamětní desky Paula Hirta byla na nové škole (mimochodem jediný zachovaný dům, v současnosti hospoda) umístěna dvoujazyčná tabule, výstava fotografií v bývalé školní třídě, některé tabulky s popisnými čísly na místech bývalých obytných domků a článek Janusze Skowrońskiego.

Tento článek psaný Güntherem Möhwaldem pro německé Jizerskohorské noviny, pro Patron a Desenské noviny upravil a přeložil: Dietmar Lauer

Zastavení v Novém Městě pod Smrkem a v Ludvíkově pod Smrkem.

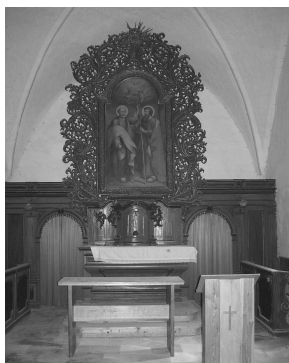
Po dlouholeté devastaci bývalé Klingerovy vily, září tato, po celkové rekonstrukci opět novotou. Sice ještě zbývá dokončit fasádu na zadní straně budovy, ale přesto je její vzhled už teď impozantní. Při rekonstrukci se dbalo hlavně na to, aby všechny detaily byly provedeny, pokud možno, v původní podobě (celkový vzhled vily včetně věže, která byla shozená, štukatérské ozdoby na fasádě kašna a také interiér). (fotografie vily) Současný majitel Klingerovy vily pan Wöllner, jednatel a majitel firmy CiS SYSTEMS a CiS Elektronik, která má ředitelství v Klingerově vile a provozovnu v Ludvíkově pod Smrkem v krásně zrekonstruované budově bývalé školy

a v přilehlých, nově postavených halách, investoval nemalé finanční prostředky jak do rekonstrukce Klingerovy vily, tak i do obnovení parku kolem vily. V parku byly odstraněny náletové dřeviny, byly vysázeny nové keře a obnoveny trávníky a je jen škoda, že se nepodařilo odkoupit celý původní park. Porovnáme-li vzhled parku, který je okolo vily, s „parkem“, odděleným plotem, který je ve vlastnictví bývalé Textilany vidíme ten ohromný rozdíl a také jak celý park vypadal. Opravu si také ještě vyžádá schodiště, které je mezi vilou a parkem. Vandalové ale i zub času tu vykonal své.

Byl jsem také požádán panem Preisserem z Nového Města pod Smrkem, jménem pana Wöllnera, jestli bych byl ochoten zrekonstruovat pomník padlým v I. světové válce, který se nachází na hřbitově v Ludvíkově pod Smrkem. Když jsem si pomník poprvé prohlédl moc chuti do jeho opravy jsem neměl, protože po původním textu nebylo ani památky. (foto pomníku před opravou) Když jsem ale dostal do ruky přesný seznam jmen obyvatel Ludvíkova, padlých v I. světové válce a přesný text, který byl na pomníku, uvolil jsem se, že pomník opravím. (foto pomníku po opravě)

Pomník je umístěn na zdi kostela sv. Petra a Pavla v Ludvíkově pod Smrkem. Dle letopočtů, které jsou napsány v kostele, byl tento postaven v roce 1124 a jeho renovace byla provedena v letech 1393

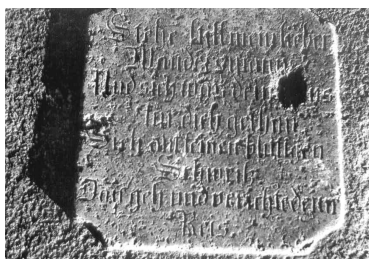
– 1394. Přestavba kostela do dnešní podoby byla provedena v roce 1937. (foto datumy) I když se ani tento kostel nevyhnul pokusům o vyloupení, přesto je stav jeho interiéru v docela dobrém stavu včetně zachovaných vitrážových oken. Po jeho plánované, celkové rekonstrukci, z čehož 50 % opravy fasády a střechy bude financovat pan Wöllner a zbytek zřejmě církev, ministerstvo kultury a další sponzoři, bude kostel jistě okrasou nejen Ludvíkova pod Smrkem. (foto kostela a interiéru kostela)

Při procházce Ludvíkovem a po jeho okolí, za doprovodu a výkladu pana Preissera, který se v Ludvíkově narodil, jsem navštívil žulový, kapličkový

sloup, který se nachází u polní cesty po které se dříve chodilo do Nového Města pod Smrkem. Dřevěný most, přes který cesta vedla, už bohužel vzal dávno za své. (foto sloupu) Tento sloup byl za minulého režimu úmyslně vyvrácen traktorem a při pádu na zem se odlomila jeho horní část. Majitel pozemku na kterém sloup stojí, pan Pauch bydlící v domě čis.54, jej na vlastní náklady postavil a odlomenou horní část opět upevnil cementovou maltou. Celý sloup je ale bohužel silně nachýlen a určitě by si zasloužil narovnat do svislé polohy, protože takovýto žulový kapličkový sloup je v Jizerských horách celkem ojedinělý.

Nedaleký Neumannův kříž (viz foto), je stále ještě ve stejném stavu, tj. bez kříže a tak zde jenom pro zajímavost uvádím snímek textu, který je na kamenném podstavci, německý text a volný překlad textu do češtiny.

Pro Patron sepsal a nafotil: Günter Menzel

***Stehe still mein lieber
Wandersmann
Und sieh was dein Jesus
für dich gethan
Sieh auf seinen blutigen
Schweiß.
Dan geh und verichte deine
Reis.***

***Stůj tiše můj milý
poutníku
a pohled co Tvůj Ježíš
pro Tebe udělal
pohled na jeho krvavý
pot.
Potom jdi a vykoněj Tvoji
pouť.***

Do podhůří Jizerek za zemskou hranici

Tip na výlet – III.

Další, v pořadí již třetí toulání se severním podhůřím našich hor je sice trochu náročnější na vzdálenost od hranic, ale pro otrlejší se dá na jízdním kole zvládnout za jediný den. Začneme na hraničním přechodu Nové Město p. Sm. – Świeradów Zdrój. Na první křižovatce se dáme do leva. Po projetí obcemi Pobiedna a Unieście, asi po jednom kilometru, odbočuje vpravo modrá tur. zn. cesta na obec Kamień. Cesta vede mezi poli a loukami spásanými koňmi a kravami. Klidná projížďka s kruhovým výhledem a vůní venkova nás dovede opět do civilizace s vůní výfukových plynů, na frekventovanou silnici ze Świeradowa do Mirska. My se vydáme do Mirska. Cestou nás provází, dnes již postupně zarůstající vegetací, zrušená železniční trať. Následuje obec Mroczkowice a před námi se objevují první stavby města Mirsk. První zmínka o městě, jehož východní okraj lemuji břehy, omývané vodami řeky Kwis, je v dokladech uváděna v roce 1249. O pár desítek let později, v roce 1319, je město v držení knížete Henryka Jaworského, který se roku 1337 zasloužil o povýšení Mirska na město. Od konce 14. století patřilo město šlechtickému rodu Schaffgotschů. 17. století přineslo městu, stejně jako jeho okolí, rozvoj textilního průmyslu, jímž bylo později proslulé, a to díky textilním výrobkům, např. punčochám, které byly v 18. století vyváženy i za oceán. Drobný průmysl se začal rozvíjet v první pol. 19. století díky železnici z Gryfowa. Svůj průmyslový charakter si město zachovalo i po roce 1945. Na náměstí můžeme shlédnout renesanční radnici z roku 1558, která byla v 18. a 19. století postižena ničivými požáry. Věž zdobí erb města a erby zdejších šlechtických rodů „Siedlitz a Schaffgotsch“. Při toulkách v okolí náměstí a také v zapadlých bočních uličkách, můžeme obdivovat zděné měšťanské domy z 18. a 19. století. Nemůžeme ani minout, z mnoha míst vyhlížející, křesťanský kostel, zasvěcený Panně Marii. Postaven byl na místě staršího kostela z roku 1346. Ten dnešní svatostánek postupně spatřoval světlo světa v letech 1562 – 1567. Po staletí byl několikrát přebudováván, naposledy v roce 1970. Interiér kostela je bohatě zdoben množstvím obdivuhodných gotických a renesančních detailů. Např. gotická dřevorezba z pol. 15. století, znázorňuje Madonu s děťátkem nebo klasicistní křtitelnic z 18. století. V okolí kostela a na bočních zdech je zachováno několik náhrobků a epitafů. Po shlédnutí historické chlouby města se odebereme zhruba severním směrem do obce Proszówka, kde na nás už zdáli, ze zalesněného čedičového vrchu, z nadmořské výšky 462 m.n.m., holými štíty a prázdnými otvory po okenních výplních, shlížejí zbytky kamenné stavby středověkého hradu Gryf.

Hrad byl postaven pravděpodobně ve 2. pol. 12. století knížetem Boleslavem Vysokým. Za své pozdější přístavby vděčí zřejmě knížeti Henryku Bradatému. Hrad byl důležitým strategickým bodem v obranné soustavě, která měla chránit zemi před nájezdníky z Čech. Po průchodu klenutým hradebním vjezdem, kde se v dávných dobách proháněli stateční rytíři, či v honosných kočárech v závěsu koňských spřežení, byly vyváženy vznešené dámy v načínčaných róbách po boku svých urozených pánů, na nás dýchne opravdové dávno. Pohledem přejedeme tisíce kamenů různých tvarů, tvořících okolní hradby a zdi, které jsou na sebe naskládány mozolnatýma rukama dávných mistrů stavařů, jejichž jména, pro jejich prostost, dávno upadla v zapomnění. Dále vystoupáme po jakýchsi nepravidelných schodech obklopených bujným stromovím, poskytujícím útočiště nazrklým veverkám a zpěvnému ptactvu. To se ale už nacházíme v místech horního hradu. Odměnou nám bude, kromě zbytků klenutých komnat, průchodů a sklepů, nádherný výhled do údolí řeky Kwisy, Krkonoše a na Jizerky, odkud jsme přijeli. Severně od hradu (asi 1 km) shlédneme na patrném kopečku zdaleka viditelnou kapli sv. Anny a sv. Leopolda z roku 1657. Posvěcena byla wrocławským biskupem v roce 1666. Ke kapli vede červeně značená tur. cesta. Odtud nás čeká příjemná projížďka z kopce ke křižovatce, kterou projedeme takřka rovně směrem na Lubomierz. Krátkou zastávkou nám bude vyvýšenina s kamennou stavbou kostela Povýšení sv. kříže v obci Radoniów. Poblíž kostela, před farou, v kovové oplocence, se nachází pomník padlým v I. světové válce. V horní části je zdoben plastikou vojenské přilby na ratolestech. Pomník je značně obrostlý, do výšky pnoucími se květinami. U ohradní zdi kostela, nedaleko vchodu, stojí za obdiv železný kříž na kamenném podstavci, ozdoben květinami a pentlemi. Podstavec nese iniciály M.T.D. A.L. 1797. Snad pochází z dob moru (podle lebky v horní části podstavce). To se

mi ale zatím nepodařilo zjistit. Po dalších asi 4 km jízdy po asfaltové silniče, procházející částečně mezi poli a lesem, se nám otevře pohled na město pod názvem Lubomierz, jehož historie sahá do 13. století. Městská práva město získalo roku 1291, kdy kníže Henryk Jaworski získal privilegia k založení kláštera Benediktýnek, s nímž bylo město po celá staletí nerozlučně spjato. Po roce 1810 město získalo typicky zemědělský charakter. Na prodlouženém náměstí je několikrát přebudovávaná radnice z roku 1499 a také skupina renesančních a barokních domů. Ve zdi radnice se nachází torzo středověkého trestního práva – kamenný pranýř. Cestou městem míjíme středověké městské hradby (zdi) z 15. století, které obepínaly město i s klášterním komplexem. Ve zdech byly instalovány nejdříve 2 brány, horní a dolní. V roce 1527 byla zbudována třetí, střední, tzv. klášterní brána. Roku 1803 bylo započato s postupným rozebíráním zdi. Zachovány jsou jen zbytky okolo kláštera. Velkou chloubou města je barokní klášterní kostel sv. Maternuse a Nanebevzetí panny Marie. Původně gotický ze 14. století, poprvé přebudován roku 1517. Později, v letech 1727 – 1730, od základů přestavěn Janem Jakubem Scheerhaferem. Restaurován byl letech 1802, 1905 a 1936 – 1937. Našemu obdivu jistě neunikne vstupní portál, bohatě zdobený sochami světců, stojících na mohutných pilastrech a obklopující nad vchodem kartuši nesoucí latinský nápis. V interiéru je k vidění hlavní oltář z roku 1775 a řada bočních oltářů, např. sv. Benedikta, Tří králů, sv. Anny, sv. Josefa, sv. Františka Xaverského, sv. Jana Nepomuckého a Matky Boží Czeszochowské. Po shlédnutí této historické památky a jejího okolí se vydáme směrem na Gryfów Śląski. V severní části Lubomierza ještě míjíme hřbitovní kostel sv. Anny do jehož ohradní zdi jsou usazeny prastaré smírčí kříže. Je jich hned pět. Jaká událost či pověst se k nim váže, ví už asi jen Bůh, jelikož dva z nich byly náhodně odhaleny při nedávných opravách zdi. Dále nás cestou provází zaniklá železnice kolem zříceniny kostela až do obce

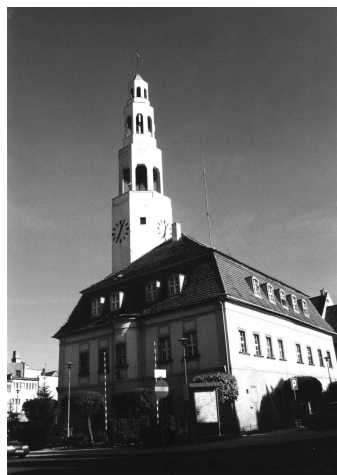
Oleszna Podgórska. V obci, na břehu nevelkého potoka „Oldza“ spatříme z trávy vyhlížející, další ze smírčích křížů. Odtud již spatříme na vyvýšenině kostel Proměnění Páně, s vysokou kamennou věží, původně snad protestantský. Zajímavý je tím, že loď i věž mají každý svůj vchod a jsou vzájemně propojeny průchozím obloukem.

Za obcí Oleszna Podgórska se vydáme na asi 4 km dlouhou cestu do místních hvozdů (zelená tur. zn.). Asi tak v polovině cesty v polích, na nepatrném pahrbku, mezi dvěma listnáči, se tyčí dva značně poškozené smírčí kříže. Cesta nás dovede do města se zajímavou historií, Gryfów Śląski. Městská práva Gryfów obdržel v roce 1242 od legnického knížete Boleslaw Rogatki. Dalším důležitým datem v dějinách města byl 23. srpen 1354, kdy Gryfów obdržel od svidnicko-jaworského knížete Bolka II. čtená privilegia, která se opírala na právech města Lwówek. 15. století přineslo městu řadu pohrom v jejichž důsledku se snížil počet obyvatel na pouhých 12 osob. V dnešní době je Gryfów zemědělskou obcí. Z pamětihodností ještě stojí za shlédnutí pozdně gotický farní kostel sv. Hedviky ze 14. až 16. století. Dále zbytky hradeb, jimiž bylo město obeháno kolem roku 1300, díky knížeti Bolkovi I. Svidnickému. Náměstí je obklopené renesančními a barokními měšťanskými domy. Uprostřed náměstí se nachází kašna se soškami. Postavena byla roku 1908 na památku zavedení vodovodu do města v roce 1905. Dominantou města je radnice, symbol městské správy. Neobvyklá, kaskádovitě vystavěná radniční věž s hodinami, září bílou barvou do daleka, na všechny světové strany. Do věže je umístěna kamenná deska, která byla vytesána u příležitosti postavení věže, purkmistrem Steudnerem, roku 1624. Uprostřed desky je umístěn městský erb znázorňující rytíře ve zbroji, stojícího naproti bájněho Gryfa. Nad deskou spatříme renesanční kamenné okno, opatřené hustou mříží, za kterou bývala původně městská šatlava. Ještě než opu-

stíme město můžeme zavítat k pomníku, který byl vybudován na počest 63 Rusů, kteří zde zahynuli v boji s francouzskou armádou roku 1813. Nalezneme jej poblíž hřbitovního kostela. V tomto městě bych naši pouť za poznáváním pomalu ukončil. Na hranice a domů je to přece jen ještě kousek cesty. Nejbližší hraniční přechod se odhadem zdá být Mitośzów-Srbská. Jako vždy olepení potem, příjemně unavení a spokojeni, s chladnoucím podvečerem v západu slunce se rádi vracíme do svých domovů.

Zdroj: informační letáky a informační tabule rozmístěné v terénu. S částečným překladem pomohla paní Hinerová z Hajniště, které za ochotu patří upřímný dík.

Pro Patron sepsal a nafotil: Jiří Pavelka

Společenská rubrika

Životní jubilea

- v červnu: 65 let – Dietmar Lauer, Michael Ulbrich, 75 let – Otto Pospíšil
- v srpnu: 55 let – František Golis, 60 let – Ing. Lenka Švehlová

I dalším, kteří oslaví své narozeniny

- v červnu: Ing. Ivan Indráček, Petra Šuleková
- v červenci: Hynek Farský, Helena Kuncová, Oldřich Lakomý, Vladimír Lánský, Günter Menzel, Stanislav Novotný, Ladislav Řezáč
- v srpnu: Markéta Ježková

přejeme hodně zdraví, štěstí, spokojenosti a hodně sil do další práce.

OBSAH VYDÁNÍ PATRON 2/2006

Za pomníčky - Oblast Josefův Důl-Smědavská hora	2
Pomníky májových událostí	2
Za pomníčky Jizerských hor	2
Zapomenutý Liberec	2
Skutečný první apríl	3
Malá slavnost v horách	5
Zdařilý první máj ...	7
Za starými hraničními kameny	9
Památky v okolí Hodkovic nad Mohelkou	10
Albert Traupe	11
Paul Hirt	11
Zastavení v Novém Městě pod Smrkem a v Ludvíkově pod Smrkem	12
Do podhůří Jizerek za zemskou hranici III.	15
Společenské rubrika	19

Patron

**Informace přátel drobných památek
Jizerských hor č. 2/2006 (17. ročník)**

Vydává spolek PATRON, občanské sdružení se sídlem: Jiřetín p. Bukovou 103, 468 43 Albrechtice v Jiz. hor., IČO-64669807, bankovní spojení ČSOB Jablonec n. Nisou, č. ú. 505 378 463/0300, **www.spolekpatron.bdnet.cz**, šéfredaktor: Günter Menzel, vydávání občasníku PATRON je povoleno OkÚ – Jbc – 941/34, výtisk je neprodejný a slouží výhradně pro vnitřní potřebu sdružení a jeho členů! Příspěvky, články a fotografie do dalšího vydání zašlete nejpozději do 5. 6. 2006 na adresu: Günter Menzel, Na Skřivanech 552, 460 15 Liberec 15 nebo **e-mailem: gmenzel@volny.cz**

GRAFICKÁ ÚPRAVA A TISK:
REKLAMA
UJEDLENY
e-mail: info@reklama-webdesign.com